

Homofobie en vooroordeel

Een wetenschapsfilosofische evaluatie van recent sociaalpsychologisch onderzoek naar homonegativiteit

Andreas De Block (KU Leuven) & Olivier Lemeire (KU Leuven)

Verschenen in *Tijdschrift voor seksuologie* 38(3), 2014

Samenvatting

Recent sociaalpsychologisch onderzoek naar de relatie tussen opvattingen over aard en oorsprong van homoseksualiteit en attitudes ten aanzien van homoseksuelen en homoseksualiteit, heeft enkele niet altijd gemakkelijk te interpreteren resultaten opgeleverd. In deze bijdrage vatten we de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek samen en bespreken we de mogelijke verklaringen voor de gevonden verbanden. Daarnaast worden de vooronderstellingen van dit onderzoek tegen een kritisch-constructief licht gehouden.

Trefwoorden: homoseksualiteit, wetenschapsfilosofie, homonegativiteit, essentialisme

Summary

This paper discusses recent social-psychological research into the relation between attitudes toward homosexuality and so-called essentialist beliefs about homosexuality. We summarize the main results of this research, thereby focusing on the explanations that have been given for the findings. The second part of the paper criticizes the assumptions of the discussed research. We show how the studies often do not show what they are supposed to show.

Keywords: homosexuality, philosophy of science, homonegativity, essentialism

Inleiding

De publieke opinie lijkt tegenwoordig wel eens te oordelen dat iedereen die ontkent dat homoseksualiteit aangeboren is, of tenminste een biologische oorzaak heeft, wel homofob moet zijn. Diegene die niet homofob zijn, zo klinkt het, weten ondertussen wel dat homoseksualiteit aangeboren en onveranderlijk is. Verder onderzoek naar die biologische oorzakelijkheid zal dat enkel verder onthullen, en zo de irrationele voedingsbodem voor homofobie doen verdwijnen.

Redelijk wat filosofen noemen de biologische studies naar de oorzaken van homoseksualiteit echter een voorbeeld van homofobie (zie onder meer Halperin, 1990, pp. 49-50). Impliciet zou dit onderzoek vertrekken bij de idee dat homoseksualiteit iets afwijkends is dat als bizar fenomeen een verklaring verdient. De (homoseksuele) wetenschapsfilosoof David Hull vat deze assumptie als volgt samen:

“Heterosexuality is the normal state programmed into our genes. It needs no special explanation. Normal genes in a wide variety of normal environments lead most children quite naturally to prefer members of the opposite sex for sexual and emotional partners. Homosexuality, to the contrary, is an abnormal deviation which needs to be explained in terms of some combination of defective genes and/ or undesirable environments.” (Hull, 1998, p. 390).

Dat homoseksualiteit wordt verklaard in termen van een defect, suggereert ook de mogelijkheid, of zelfs wenselijkheid, van een behandeling die dat defect voorkomt of geneest, zo luidt de redenering dan. In dat licht is het veelbetekenend dat de Londense *Daily Telegraph* naar aanleiding van een publicatie in *Nature* (van Dean Hamer en collega's) de volgende kop boven een artikel plaatste: 'Claim that Homosexuality Is Inherited Prompts Fears That Science Could Be Used to Eradicate It' (Zuk, 2002, p. 174).

Verschillende onderzoekers negeren die kritiek en zien hun onderzoek naar de biologische wortels van homoseksualiteit zelfs als een middel in de strijd tegen homofobie (Hamer & Wilson, 2012). In de mate dat hun onderzoek zou aantonen dat homoseksualiteit geen keuze is, ondergraaft het in hun ogen de als homofob gekarakteriseerde stelling dat homoseksualiteit minstens ten dele de verantwoordelijkheid van het homoseksuele individu is (Levay, 1996; Swaab, 2010). Maar ook dit argument kan geïnterpreteerd worden als een subtiele uiting van homofobie. Allereerst suggereert men immers dat homoseksuelen 'als ze de keuze hadden gekregen' voor

heteroseksualiteit hadden geopteerd maar dat ze zich slechts niet moeten neerleggen bij de seksuele oriëntatie waarmee 'de natuur' hen opgezadeld heeft. Ten tweede lijkt men de legitimiteit van de strijd tegen homofobie hier ten dele te laten afhangen van niet altijd even robuuste empirische bevindingen.

Dit zijn echter allemaal *a priori* argumenten over de mogelijke samenhang tussen bepaalde opvattingen over de aard van homoseksualiteit en een negatieve attitude ten aanzien van homoseksualiteit. Ze bieden geen – of geen sluitend – antwoord op de vraag naar het *feitelijke* verband daartussen. Ze geven hooguit aan hoe dat verband zou *kunnen* zijn en hoe het verklaard zou *kunnen* worden. Gelukkig zijn er heel wat studies die zich juist toespitsen op het feitelijke verband (Haider-Markel & Joslyn, 2008). Zo onderzoeken bepaalde onderzoeksbureaus al meerdere decennia hoe de gewone man en vrouw denken over de oorzaken van homoseksualiteit. Tussen 1977 en 2012 ondervroeg Gallup de Amerikaanse bevolking over wat ze dachten over de aard en oorsprong van homoseksualiteit. Is het iets waarmee een persoon geboren wordt of is het eerder het resultaat van opvoeding en omgeving? In 1977 dacht 13% van de ondervraagde volwassenen dat homoseksualiteit aangeboren was, terwijl 56% dacht dat het vooral aan de omgeving lag dat iemand homoseksueel werd. In 2012 dacht nog slechts 35% dat opvoeding de sleutel is voor een goed begrip van de etiologie van homoseksualiteit, en niet minder dan 40% antwoordt dat je als homoseksueel wordt geboren. Nu ondervragen bureaus als Gallup en Pew de bevolking (of een representatieve staal ervan) ook over hun attitudes ten aanzien van homoseksualiteit. Ook op dat punt stelt men duidelijke veranderingen vast. In 2012 steunde maar liefst 50% van de Amerikaanse bevolking het homohuwelijk, terwijl in 1996 slechts 26% antwoordde dat *same-sex marriages* legaal hoorden te zijn. De ondervraging van 2012 gaf aan dat 54% van de Amerikanen homoseksualiteit moreel acceptabel vond, terwijl slechts 40% die opinie was toegedaan in 2001 (Saad, 2012). In Europa is de omslag in de richting van meer aanvaarding minder uitgesproken, maar niettemin toch duidelijk (Pew global attitudes project, 2011).

Deze studies suggereren dus dat er een positieve correlatie bestaat (op populatieniveau) tussen het moreel aanvaardbaar vinden van homoseksualiteit en het hebben van de overtuiging dat homoseksualiteit aangeboren is. Voor sommige onderzoekers is dat toch enigszins verrassend (Walters, 2014). Niet alleen gaat het in tegen de opvatting van filosofen als Hull (1998) en Halperin (1990) dat juist een biologische verklaring van homoseksualiteit 'homofob' zou zijn, het wijkt ook af van de resultaten van psychologisch onderzoek naar racisme, waarbij biologische opvattingen over ras juist positief correleren met een negatieve attitude ten aanzien van andere rassen (Jayaratne et al., 2006; Keller, 2005; Williams & Eberhardt, 2008). In dit artikel bespreken we

psychologisch onderzoek dat deze resultaten kan helpen verklaren. In het eerste deel bespreken we de relevante literatuur, waarna we in het tweede deel enkele kritische opmerkingen maken.

Psychologisch essentialisme en 'homofobie'

In het psychologische onderzoek naar homofobie (of anti-homoseksuele bevooroordeeldheid, men gebruikt beide termen) probeert men zicht te krijgen op de samenhang tussen homofobie en andere factoren. Concreet tracht men te achterhalen hoe de negativiteit tegenover homoseksuelen mee varieert met persoonlijkheidskenmerken, ecologische variabelen (scholingsgraad, het al dan niet hebben van homoseksuele familieleden), opvattingen, geslacht, enzovoort (Herek 1988). Veel van dit onderzoek is correlatieel, maar er bestaat ook behoorlijk wat experimenteel onderzoek. Zo heeft men onder meer onderzocht in welke mate geïnduceerd psychologisch essentialisme een effect heeft op de attitudes jegens homoseksuelen (Boysen & Vogel, 2007; Oldham & Kasser, 1999; Pratarelli & Donaldson, 1997). Vaak laat dit onderzoek zich inspireren door psychologisch onderzoek naar racisme en seksisme, waarbij de studie erop gericht is te onderzoeken of dezelfde factoren die correleren met racisme/seksisme ook correleren met homofobie (bv. autoritaire persoonlijkheid, conservatisme), en indien dat het geval is om ook na te gaan of dezelfde verklaringen (bv. *ingroup-outgroup* denken) kunnen worden ingeroepen. In vele gevallen werden inderdaad gelijkaardige causaliteits- en correlatiepatronen gevonden (Altemeyer, 1996; Herek, 1987; Herek, 1994; Sakalli, 2002; Stevenson & Medler, 1995). Maar er zijn ook verschillen (Cottrell & Neuberg, 2005). Zo zijn er twee studies die een verband lijken aan te tonen tussen een homoseksuele dispositie en bevooroordeeld zijn tegenover homoseksuelen: mannen met een negatieve attitude ten aanzien van homoseksualiteit vertonen vaak tekenen van seksuele opwinding als ze kijken naar homoseksuele stimuli (Adams, Wright, & Lohr 1996), een effect dat gemedieerd lijkt te worden door een autoritaire opvoeding (Weinstein et al., 2012).¹ Een ander belangrijk verschil tussen de onderzoeksresultaten van studies naar homofobie en de resultaten van racisme-studies is de focus van het artikel, met name de wijze waarop overtuigingen over aard en oorsprong van homoseksualiteit/ras samenhangen met homofobie/racisme zoals hiervoor al genoemd.

¹ Adams, Wright en Lohr merken op dat hun data de theorie ondersteunt die stelt dat homofobie het resultaat is van een onderdrukt seksueel verlangen, maar dat ook andere verklaringen mogelijk zijn. De theorie van Barlow, Sakheim en Beck (1983) over de rol van angst en aandacht in de ontwikkeling van seksuele opwinding zou een alternatieve verklaring kunnen zijn voor de resultaten. Het kan immers zijn dat het bekijken van homoseksuele stimuli angst opwekt bij homofobe mannen, bijvoorbeeld een angst voor het oordeel van de onderzoekers. Zie ook Herek, 2009.

Doorgaans wordt dit soort onderzoek geconceptualiseerd als onderzoek naar de invloed van psychologisch essentialisme op homofobie/racisme. Al in 'The Nature of Prejudice' uit 1954 had Gordon Allport het over het essentialiseren van sociale categorieën als een bron van vooroordelen ten aanzien van die sociale categorieën. Maar het waren Medin en Ortony (1989) die de term 'psychological essentialism' echt introduceerden en verder ontwikkelden. Wat zij psychologisch essentialisme noemen is "not the view that *things* have essences, but rather that people's *representations* of things might reflect such a belief (erroneous as it may be)" (Medin & Ortony, 1989). Zij argumenteren dat onze categorieën om de wereld en de mensen te begrijpen niet zomaar bestaan uit clusters van oppervlakkige gelijkenissen. Ook meer theoretische overtuigingen maken deel uit van onze categorieën en beïnvloeden daarmee de manier waarop we de wereld indelen. Volgens hen hebben onze concepten dus een tweelagige structuur: een eerste niveau is dat van de oppervlakkige gelijkenissen, en het tweede niveau bestaat uit theoretische overtuigingen over de onderliggende kenmerken of eigenschappen – de essentie van de categorie – die deze oppervlakkige gelijkenissen zou veroorzaken en die alle leden van de categorie gemeenschappelijk hebben. Zelfs als we geen precies idee hebben over wat die onderliggende gemeenschappelijkheid nu net is, zouden bepaalde overtuigingen over die essentie – bijvoorbeeld dát ze er is – mee bepalen welke oppervlakkige kenmerken we gebruiken om de wereld te categoriseren. De ontwikkelingspsychologe Susan Gelman toonde in een reeks studies aan dat zelfs erg jonge kinderen beseffen dat wat belangrijk is voor de identiteit van een object niet zomaar externe eigenschappen zijn (Gelman & Wellman, 1991). Zij argumenteert daarom dat dit essentialiseren het resultaat is van een *reasoning bias*, "deeply ingrained in our conceptual system, emerging at a very young age across highly varied cultural contexts" (Gelman, 2003).

Nadat cognitieve en ontwikkelingspsychologen het begrip 'psychologisch essentialisme' verder uitwerkten, keerde het begrip enkele decennia na Allports opmerkingen over het essentialiseren van sociale groepen terug naar de sociale psychologie. Rothbart and Taylor (1992) stelden bijvoorbeeld dat mensen sociale categorieën vaak essentialiseerden en er daarom over redeneerden als waren die sociale categorieën biologische soorten eerder dan sociale constructies. Later onderzoek concludeerde dat mensen onder meer categorieën zoals ras (Hirschfeld, 1996), gender (Mahalingam, 2003), kaste (Mahalingam, 1998) en mentale stoornissen (Haslam & Ernst 2002) essentialiseren. In navolging van Allport, stelt veel van dat recente onderzoek ook dat zulke essentialistische overtuigingen over een sociale categorie vaak positief correleren met een negatieve attitude ten aanzien van die groep (Jayaratne et al., 2006; Keller, 2005 & 1996; Rothbart & Taylor, 1992; Williams & Eberhardt, 2008; Yzerbyt & Rocher, 2002). Volgens Yzerbyt en collega's

(1997) leidt essentialisme tot meer stereotypering en vooroordelen omdat het de huidige sociale structuur legitimeert door ze als natuurlijk voor te stellen. Dat geldt dus voor gender (seksisme) en ras (racisme), maar vreemd genoeg gaat essentialisme soms ook gepaard met een positievere attitude ten aanzien van een sociale groep (Haslam et al., 2000; Hegarty & Pratto, 2001; Jayaratne et al., 2006; Morton et al., 2009). Vooral in het geval van homoseksualiteit lijkt er vaak wel een negatieve correlatie te zijn tussen psychologisch essentialisme en bevooroordeeld zijn tegenover homoseksuelen. Hoe moet die op het eerste gezicht wat afwijkende bevinding verklaard worden?

Eerst en vooral is het belangrijk te weten dat de correlatie ook in het geval van homoseksualiteit niet altijd negatief is: sommige studies vinden wel degelijk een positieve correlatie tussen homofobie en essentialisme. De vraag is dus niet enkel waarom er zo'n negatieve correlatie gevonden wordt, maar vooral hoe het komt dat psychologisch essentialisme soms correleert met een positieve attitude en soms met een negatieve attitude ten aanzien van homoseksualiteit. Voor elk van beide correlaties zijn al voorstellen tot verklaring geformuleerd. Zo roept men soms de attributietheorie in om de combinatie tussen essentialisme en minder negatieve attitudes tegenover homoseksuelen uit te leggen (Haider-Markel & Joslyn, 2008; Sakalli, 2002; Tygart, 2000). Volgens deze theorie zouden gestigmatiseerde gedragingen als minder problematisch gezien worden als men de oorzaken van die gedragingen als oncontroleerbaar ziet. Prentice en Miller (2007) ontwikkelden een verfijnde versie van de attributietheorie om de verschillen tussen racisme en homonegativiteit verder te verklaren. Zij stellen dat het essentialiseren van een sociale categorie (bijvoorbeeld ras) in een meer negatieve attitude zal resulteren als het stigma verbonden is met de correlaten van de categorie (bijvoorbeeld laag inkomen, geweld). In dat geval verbindt het essentialisme immers de negatieve gedragingen nauwer met de categorie. Wanneer het stigma echter verbonden is met de definiërende eigenschap zelf, zoals dat het geval lijkt bij homoseksualiteit, dan zal het essentialiseren het stigma eerder verminderen. Het zou er dan toe leiden dat men mensen minder verantwoordelijk zal achten voor het behoren tot die categorie (zie ook Kahn & Fingerhut, 2011). Hoe ingenieus en verfijnd ook, deze theorie verklaart niet waarom homofobie soms toch samen gaat met essentialistische informatie. In een van de weinige experimentele studies over dit onderwerp vonden Boysen en Vogel (2007) aanwijzingen dat de ambiguïteit te maken zou hebben met attitudepolarisatie. Hun bevindingen suggereren dat mensen met extreem negatieve attitudes jegens homoseksuele individuen nog meer overtuigd zijn van hun eerdere attitude nadat ze informatie voorgeschoteld kregen die 'aantoonde' dat homoseksualiteit een biologische oorzaak had. Boysen en Vogel geloven dat dit gebeurt omdat deze mensen "view supporting evidence favorably and contradicting evidence unfavorably leading to increased

confidence in their original attitude" (Boysen & Vogel, 2007). Dat betekent echter meteen ook dat anti-homoseksuele vooroordelen in dit onderzoek niet samengaan met essentialistische overtuigingen, aangezien de informatie niet werd geloofd, maar wel met het blootgesteld zijn aan essentialistische informatie. Het legt dus nog steeds niet uit hoe essentialistische overtuigingen kunnen samengaan met sterkere homofobie. Het onderzoek van Haslam en Levy (2006) doet dat wel. Volgens deze auteurs zijn er gewoon verschillende soorten essentialisme en gaat een bepaald soort essentialistische overtuiging gepaard met minder anti-homoseksuele bevooroordeeldheid, terwijl een ander soort essentialisme juist met meer negativiteit wordt gecombineerd. Concreet vinden Haslam en Levy een drietal essentialistische clusters: drie factoren structureren 'essentialistische' overtuigingen over homoseksualiteit. De eerste factor omvat de overtuigingen dat homoseksualiteit vroeg in het leven vastligt, onveranderlijk is en een biologische basis heeft. De tweede factor omvat de overtuigingen dat homoseksualiteit duidelijk onderscheiden is van heteroseksualiteit, dat alle homoseksuelen een bepaalde 'diepe' eigenschap delen, en dat kennis over iemands seksuele oriëntatie je in staat stelt om allerhande conclusies te trekken over die persoon ('inductief potentieel'). De derde factor omvat de overtuigingen dat homoseksualiteit altijd al bestaan heeft en in alle culturen voorkomt. De eerste en derde cluster correleren met minder negativiteit, de tweede met meer (telkens onafhankelijk van andere voorspellende maten zoals politieke voorkeur). De verklaring ligt voor de hand. De band tussen de eerste cluster en een minder negatieve attitude berust op het feit dat de eerste cluster de verantwoordelijkheid van een individu voor zijn/haar seksuele oriëntatie in verregaande mate ontkent (zie attributietheorie). De tweede cluster legt vooral de nadruk op de verschillen tussen heteroseksuelen en homoseksuelen en zou zodoende bij heteroseksuelen meer aanleiding geven tot antihomoseksuele attitudes (*outgroup derogation*, Zhong et al., 2008).

Zoals hiervoor aangegeven is het meeste onderzoek correlatieel. De enkele experimentele studies suggereren wel dat de attitudes eerder oorzaak van de overtuigingen zijn dan omgekeerd. Het lijkt alsof mensen hun attitude rationaliseren door bepaalde stellingen over aard en oorsprong van homoseksualiteit te onderschrijven: mensen kiezen overtuigingen in overeenstemming met voorafgaande attitudes (Boysen & Vogel, 2007; Hegarty, 2002; Hegarty & Golden, 2008). De manipulatie van informatie over de biologische oorzaak van homoseksualiteit leidt doorgaans niet tot het veranderen van attitudes (Hegarty & Golden, 2008; Piskur & Degelman, 1992; Pratarelli & Donaldson, 1997). Toch hoeft dit niet uit te sluiten dat overtuigingen ook een impact hebben op attitudes: een rationalisering kan mee als effect hebben dat de attitude ook wordt gestabiliseerd. Bovendien kan het manipuleren van welbepaalde 'essentialistische' overtuigingen in beperkte mate

wel leiden tot het wijzigen van attitudes (Oldham & Kasser, 1999; Ramirez, 2007).

Essentialisme? Vooroordeel?

In het vervolg van dit artikel geven we enkele kritische bedenkingen bij dit sociaalpsychologisch onderzoek. We bespreken eerst de concepten 'essentialisme' en 'homofobie/vooroordeel' afzonderlijk, waarna we dieper ingaan op het onderzoek dat de band tussen beiden blootlegt.

Is psychologisch essentialisme wel essentialisme?

In de eerste plaats is de term 'essentialisme' in dit soort onderzoek problematisch, omdat het nogal onzorgvuldig wordt gebruikt. Naar aanleiding van een kritisch artikel door Strevens (2000) woedde er in de cognitieve psychologie een hevige discussie over de vraag of de gebruikte experimenten wel echt aantonen dat mensen essentialistisch categoriseren (Ahn et al., 2001). Het lijkt er op dat men veel resultaten ook kan verklaren wanneer men enkel aanneemt dat mensen geloven in soorten, waarbij het lid zijn van een soort bepaalde eigenschappen veroorzaakt. Dat mensen ook geloven in 'onderliggende' essenties zou dus onnodig zijn om de experimentele resultaten te verklaren. Zonder verder in te gaan op deze discussie, is het duidelijk dat die slechts beslecht kan worden door erg specifiek te zijn over wat psychologisch essentialisme nu net inhoudt, en vooral wat niet.

Diezelfde onduidelijkheid bestaat ook binnen het sociaalpsychologisch onderzoek naar essentialistische overtuigingen. Essentialisme kan immers op verschillende zaken slaan. Soms bedoelt men met essentialisme de overtuiging dat een soort/groep een noodzakelijk en voldoende eigenschap heeft (soort-essentialisme), maar soms ook dat het individu gekenmerkt wordt door een essentiële eigenschap (individueel essentialisme). Dat lijken erg verschillende versies van 'essentialisme' die op zich weinig met elkaar te maken hebben. Biologisch determinisme over homoseksualiteit sluit aan bij de tweede betekenis, terwijl de derde factor die Haslam en Levy (2006) onderscheiden, het hebben van een 'onderliggende' eigenschap en het inductief potentieel van een soort, dichter aansluiten bij de eerste betekenis. Dat roept echter ook de vraag op waarom we al deze overtuigingen, zoals Haslam en Levy doen, zomaar 'psychologisch essentialisme' over homoseksualiteit zouden noemen (Rips, 2001). Temeer daar die verschillende overtuigingen een eigen dimensie vormen die slechts in beperkte mate correleren met de andere soorten 'essentialisme'. Het feit dat deze verschillende factoren in een verschillende richting correleren met homofobie – sommige positief, andere negatief –, zou men daarom ook kunnen zien als een argument om deze factoren niet langer als verschillende dimensies van eenzelfde construct

(‘essentialisme’) te beschouwen, maar eerder als verschillende, enigszins gerelateerde, constructen.

Homofobie en irrationaliteit.

Ook het gebruik van de termen ‘homofobie’ en ‘anti-homoseksuele bevooroordeeldheid’ (*prejudice*) is in het sociaalpsychologisch onderzoek (vaak) problematisch. Het probleem met deze termen is dat ze allebei een irrationaliteit suggereren die niet theoretisch wordt geëxpliciteerd en zeker niet gemeten. De oorsprong van die suggestie van irrationaliteit ligt bij beide termen in hun geschiedenis.

De term ‘homofobie’ werd voor het eerst gebruikt in het begin van de jaren 1970 door mensen als Kenneth Smith en George Weinberg (1971, 1972). De invoering van de term paste in een politiek klimaat waarbij men vanuit de LGBT-beweging streed tegen allerlei vormen van onrecht die homoseksuele mannen en vrouwen ervoeren. In de Verenigde Staten, waar de term werd gemunt, streed de LGBT-beweging onder meer voor de verwijdering van homoseksualiteit uit het strafrecht en uit de psychiatrische handboeken. Een bijzonder zichtbaar aspect van deze strijd was gericht tegen het diagnostisch handboek dat werd uitgegeven door de *American Psychiatric Association*. Dat handboek, de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, catalogiseerde homoseksualiteit tot 1973 als een psychische stoornis (APA, 1973). Het suffix ‘phobia’ of ‘fobie’ moet ook in die historische context begrepen worden: niet homoseksualiteit was een ziekte, wel de neiging om homoseksualiteit en homoseksuelen negatief te beoordelen.

Heel wat psychologisch en ander menswetenschappelijk onderzoek gebruikt nog steeds de term ‘homofobie’, maar tegelijk lijkt er ook een consensus te groeien dat de term zelf eigenlijk niet heel bruikbaar is voor wetenschappelijk onderzoek. Wat het woord ‘homofobie’ zo geschikt maakte voor politieke doeleinden, lijkt het ongeschikt te maken voor wetenschappelijk onderzoek. Vooral de suggestie dat het bij zogenaamde ‘homofobie’ zou gaan om (a) een geestesziekte, en (b) om angst/vrees is voor vele auteurs een belangrijk bezwaar tegen het wetenschappelijke gebruik van deze term (Adam, 1998; Herek, 2004; Kitzinger, 1987; Logan, 1996).

In de literatuur zijn nu andere termen terug te vinden die ‘homofobie’ vervangen. De meest populaire term is anti-homoseksueel ‘vooordeel’ (*prejudice*). Deze term werd oorspronkelijk gemunt om te verwijzen naar irrationele negatieve attitudes tegenover sociale groepen. Anders dan ‘homofobie’, suggereert ‘vooordeel’ niet meteen dat er sprake is van een geestesziekte. Tegelijk is het wel zo dat het meeste onderzoek naar homonegativiteit nog steeds vertrekt bij de veronderstelling dat het in het bestudeerde fenomeen gaat om een negatief, irrationeel en

ongeoorloofd *a priori* ten aanzien van homoseksualiteit (gedrag, verlangen, oriëntatie, identiteit) en homoseksuele individuen. Hoewel de term dus wat neutraler is dan 'homofobie', betekent de keuze voor die term gewoonlijk niet dat men 'bevooroordeeld zijn' als iets moreel neutraals bestudeert. 'Bevooroordeeld' zijn wordt bestudeerd als een fenomeen dat beter uit de wereld wordt geholpen en in de strijd tegen discriminatie en voor emancipatie moeten die vooroordelen bekampt worden. Heel vaak wordt het belang van onderzoek naar antihomoseksuele bevooroordeeldheid ook op die manier geschetst. Men wil een moreel-politiek probleem oplossen door een psychologische/sociologische studie. In het merendeel van de studies wijdt men dan ook een deel van de discussie aan de vraag hoe de resultaten van de studie(s) precies kunnen worden gebruikt om homonegativiteit terug te dringen.

Dat men sociaalpsychologisch onderzoek doet vanuit een morele interesse is op zich natuurlijk niet moreel of wetenschappelijk problematisch. Het is echter wel problematisch om, deels vanuit zo'n morele houding, in dit onderzoek steeds een term te gebruiken die suggereert dat zulke negatieve attitudes irrationeel zijn, en dat diegene die negatiever zijn tegenover homoseksualiteit dus ook irrationeel zijn. Zelfs wanneer bepaalde (anti-)essentialistische overtuigingen correleren met minder homonegativiteit, betekent dat niet dat mensen met zulke overtuigingen ook rationeler zijn. Allereerst wijzen de meeste onderzoeksresultaten in de richting van een feitelijke invloed van attitudes op overtuigingen, eerder dan omgekeerd. Ten tweede, zelfs als bepaalde (correcte) opvattingen over aard en oorsprong van homoseksualiteit psychologisch zouden leiden tot bepaalde wenselijke morele oordelen, dan nog sluiten de twee daarom niet filosofisch op elkaar aan. Het is bijvoorbeeld misschien wel zo dat mensen die menen dat homoseksualiteit bij dieren te vinden is, positiever staan tegenover homoseksualiteit dan mensen die menen dat dit niet het geval is. Filosofisch is het evenwel verkeerd om uit het voorkomen van een bepaald gedrag/verlangen bij dieren af te leiden dat dit gedrag/verlangen ook goed of wenselijk zou zijn. Ten derde is het niet altijd even duidelijk wat de precieze wetenschappelijke bevindingen over aard en oorsprong van homoseksualiteit zijn.

Psychologische studies over de invloed van essentialistische overtuigingen presenteren de onderzoekssubjecten bijvoorbeeld met theses als "Male homosexuality is caused by biological factors such as genes and hormones." Nu leidt het weinig twijfel dat genetische en endocriene variatie een belangrijk deel van de variatie in seksuele voorkeur verklaart. Maar de etiologie van homoseksualiteit is nog steeds niet helemaal ontward en meer dan waarschijnlijk zal die etiologie bijzonder complex blijken te zijn (zoals de etiologie van nagenoeg alle psychologische trekken). Wie meent dat homoseksualiteit helemaal veroorzaakt wordt door genen en hormonen, heeft dus

mogelijk geen accurate visie op de aard en oorsprong van homoseksualiteit. Ook de meeste andere essentialistische stellingen die bijvoorbeeld Haslam en Levy (2006) gebruiken in hun studie zijn weinig genuanceerd en/of weinig precies. Wat moet men bijvoorbeeld denken van een stelling als “Male homosexuality has probably existed throughout human history”. Gaat het dan over homoseksuele verlangens of over homoseksuele gedragingen of over homoseksuele identiteiten? Bovendien wordt deze stelling ook ontkend door mensen als Halperin – een van de meest radicale bestrijders van homonegativiteit –, ook al correleert het onderschrijven van de stelling doorgaans met tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit, tenminste volgens de studie van Haslam en Levy (2006). Nu zou men op deze laatste reserve kunnen antwoorden dat een sterke positieve correlatie natuurlijk geen 100% correlatie impliceert. Hoewel dit antwoord natuurlijk hout snijdt, neemt het niet weg dat het verzet van Halperin tegen essentialisme en tegen homonegativiteit een pijnpunt blootlegt van de (meeste) sociaalpsychologische studies naar het verband tussen overtuigingen en attitudes ten aanzien van homoseksualiteit. Dat pijnpunt is zoals gezegd de aanname dat diegene die volgens het onderzoek minder homonegatief zijn, daarom ook meer rationeel zijn.

Een essentialistische schaal voor homonegativiteit.

Er is ook nog een ander gevolg van de aanname van irrationaliteit bij hen die meer homonegatief zijn. Het is volgens ons waarschijnlijk dat onderzoek naar de relatie tussen biologisch determinisme en homonegativiteit enigszins overdreven resultaten rapporteert. Dat komt doordat de schaal die men gebruikt om zulke homonegativiteit te meten gekant is tegen diegenen die denken dat homoseksualiteit niet biologisch veroorzaakt is en veranderbaar, en in het voordeel van biologisch deterministen over homoseksualiteit.

De schaal die Haslam en Levy gebruiken is de ATG-R-schaal ontwikkeld door Herek (*Attitudes Toward Gay Men Scale*). Die bestaat uit de volgende items:

1. Male homosexual couples should not be allowed to adopt children the same as heterosexual couples
2. I think male homosexuals are disgusting
3. Male homosexuals should not be allowed to teach school
4. Male homosexuality is a perversion
5. Male homosexuality is not a natural expression of sexuality in men
6. If a man has homosexual feelings, he should do anything he can to overcome them

7. I would be upset if I learned that my son were a homosexual
8. Sex between two men is just plain wrong
9. The idea of male homosexual marriages seems ridiculous to me
10. Male homosexuality is merely a different kind of lifestyle that should not be condemned (reverse scored).

Over het algemeen zijn de psychometrische eigenschappen van deze schaal voldoende ondersteund, wat maakt dat de schaal vaak gebruikt wordt in onderzoek naar homonegativiteit (Herek, 1988). Toch is de schaal gekant tegen hen die biologisch determinisme over homoseksualiteit ontkennen. Het resultaat is dat zelfs in het geval wanneer biologische deterministen even negatief zouden zijn tegenover homoseksualiteit als diegene die dit ontkennen, de eerste toch een lagere score zouden behalen. Dat betekent natuurlijk niet dat er geen positieve correlatie bestaat tussen het ontkennen van biologisch determinisme over homoseksualiteit en homonegativiteit. Het betekent wel dat deze schaal die correlatie waarschijnlijk zou overdrijven. Dat is het duidelijkst het geval voor item vijf, dat stelt dat homoseksualiteit geen natuurlijke uitdrukking is van mannelijke seksualiteit. Dit item kan zowel evaluatief als descriptief gelezen worden. Meer zelfs, men kan 'natuurlijkheid' interpreteren als 'biologisch veroorzaakt'. Het is dus niet verwonderlijk dat mensen die denken dat homoseksualiteit biologisch veroorzaakt is lager scoren op het item dat stelt dat homoseksualiteit onnatuurlijk is, zelfs in het geval dat ze even homonegatief zijn als niet-biologisch deterministen. Dat is ook het geval voor het zesde item, dat beweert dat homoseksuelen er alles aan zouden moeten doen om hun homoseksuele gevoelens te overwinnen. Wie denkt dat homoseksualiteit onveranderlijk is, zal waarschijnlijk lager scoren op dit item. Dat hoeft echter niet het gevolg te zijn van een zwakkere homonegativiteit. Men kan niet de plicht hebben om te veranderen wat sowieso niet te veranderen valt. Zelfs zonder verschil in homonegativiteit zullen biologische deterministen over homoseksualiteit dus lager scoren op dit item dan zij die denken dat homoseksualiteit wel degelijk te veranderen valt. Ook de items over het verbieden van adopties van kinderen of het lesgeven aan kinderen zijn in het voordeel van biologische deterministen. Zelfs wanneer zij wel enigszins homonegatief zouden zijn, kunnen zij redeneren dat het 'probleem' aangeboren is en dus niet 'besmettelijk'. Diegene die denken dat homoseksualiteit niet aangeboren is zullen minder waarschijnlijk zo redeneren. Ook in dit geval zijn de verschillende scores dus niet enkel het resultaat van een verschil in homonegativiteit. Deze vier items maken de schaal gekant tegen diegene die biologisch determinisme over homoseksualiteit ontkennen. Dit is erg relevant voor het opmerkelijke resultaat van de studies van Haslam en Levy

(2006). Zij vonden immers dat verschillende ‘essentialistische’ overtuigingen op verschillende manier correleren met homonegativiteit. Als voor een van die ‘essentialistische’ factoren de correlatie wordt overdreven, is het maar de vraag in hoeverre deze tegenovergestelde correlaties nog overeind blijven.

Het hier besproken sociaalpsychologisch onderzoek is op twee manieren relevant voor de (ir)rationaliteit van homonegativiteit. Ten eerste lijkt het aan te tonen dat vaak (negatieve én positieve) attitudes ten aanzien van homoseksualiteit leiden tot het adopteren van opvattingen over de aard van homoseksualiteit. Dat lijkt een vorm van irrationaliteit te zijn. Ten tweede zou men in principe dit onderzoek kunnen gebruiken om te vertrekken van nagenoeg door iedereen gedeelde normatieve visies en dan nagaan hoe de combinatie van deze normatieve visies met feitelijke stellingen al dan niet de normatieve conclusies ondersteunen. Concreet zou dit er als volgt kunnen uitzien. Wie het eens is met de normatieve stelling dat we moeten voorkomen dat mensen besmet worden met HIV en wie tegelijk de descriptieve stelling onderschrijft dat homoseksuele mannen veel vaker drager zijn van het HIV-virus, en dat het praktisch onmogelijk is om iedereen te testen vooraleer ze bloed geven, die kan redelijkerwijs concluderen dat homoseksuelen geen bloed mogen doneren.² Of neem het normatieve oordeel ‘male homosexuals should not be allowed to teach schools’ dat als item in de Herek-schaal is opgenomen. Dat oordeel kan wel degelijk redelijk zijn als het voortvloeit uit de volgende premissen³: (a) de normatieve en door velen gedeelde overtuiging dat ‘het leven meer geslaagd is met biologische kleinkinderen dan zonder’, (b) de beschrijvende premisse dat ‘homoseksualiteit (ten dele) wordt geleerd maar nooit kan ontleerd worden’, en (c) de descriptieve premisse dat ‘eens je homoseksueel bent je geen (of beduidend minder) seksuele verlangens meer hebt voor individuen van het andere geslacht’. Met een dergelijke redenering lijkt dit zogenaamde vooroordeel uit de Herek-schaal een rationeel, maar mogelijk *moreel onwenselijk*, oordeel.

² Maar zie Culhane (2005) voor redenen om toch sceptisch te blijven ten aanzien van deze conclusie. De redenering zou ons inziens alvast niet redelijk zijn wanneer de rechtvaardiging enkel inhoudt dat homoseksuelen meer promiscu zouden zijn en dus een hoger risico op HIV zouden lopen. In dat geval zou men immers beter vragen naar het aantal bedpartners dat iemand heeft gehad. Maar als homoseksuelen vaker drager zijn van het HIV-virus, dan zou hetzelfde aantal bedpartners bij homoseksuelen een hoger risico op HIV inhouden in vergelijking met heteroseksuelen. Natuurlijk kunnen de vragen ook nog specifiekere worden gesteld. Het enige punt is hier dat niet elke rechtvaardiging voor deze maatregel zomaar rationeel is, en dat de bereidheid om mee te gaan in deze irrationaliteit een test kan zijn voor een homonegatieve attitude. Om een echt oordeel te vormen over de rechtvaardigheid van de maatregel om homoseksuelen voor het leven te verbieden bloed te geven, moet dat oordeel gebaseerd zijn op data. Voor relevante data over de onrechtvaardigheid van een levenslange uitsluiting, zie: Germain, Remis, & Delage (2003).

³ Het oordeel is tegelijk onredelijk als het de reden was om een van de descriptieve stellingen te onderschrijven.

Hoewel onderzoek als dat van Haslam en Levy ons geschikt lijkt om deze (ir)rationaliteit minstens ten dele aan het licht te brengen, wordt het *de facto* daarvoor niet gebruikt. Impliciet blijven vele onderzoekers ervan uitgaan dat homonegatieve oordelen wel irrationeel moeten zijn. Ons lijkt het beter om die stelling eerst expliciet te testen, ook al omdat dit waarschijnlijk de beste manier is om homonegativiteit eerlijk te bestrijden. De redelijkheid van een homonegatief oordeel sluit immers niet uit dat dit oordeel onwenselijk of zelfs verwerpelijk is. En die redelijkheid sluit al evenmin uit dat een of enkele van de beschrijvende premissen die tot de homonegatieve conclusie hebben geleid onjuist zijn.

Conclusie

In deze bijdrage bespraken we sociaalpsychologisch onderzoek naar de relatie tussen psychologisch essentialisme over homoseksualiteit en negatieve attitudes ten aanzien van homoseksualiteit. Uit de studies die het voorbij decennium werden gepubliceerd blijkt dat een bepaalde vorm van psychologisch 'essentialisme' gepaard gaat met een negatievere attitude tegenover homoseksuelen, terwijl een andere vorm van 'essentialisme' net met meer tolerantie gepaard gaat. Het weinige experimentele onderzoek laat geen sterke uitspraken toe over causaliteit, maar het suggereert wel dat attitudes kunnen leiden tot het adopteren van bepaalde visies op aard en oorsprong van seksuele oriëntatie. Wanneer dat het geval is, lijkt er ons altijd sprake te zijn van een onredelijk vooroordeel (zij het positief of negatief). Wanneer echter een negatief oordeel volgt uit (essentialistische) opvattingen over homoseksualiteit, wordt de kwestie veel minder eenduidig, en ook minder eenduidig dan veelal in het betreffende onderzoek wordt voorondersteld.

Literatuur

- Adam, B.D. (1998). Theorizing homophobia. *Sexualities, 1*, 387-404.
- Adams, H.E., Wright, L.W., & Lohr, B.A. (1996). Is homophobia associated with homosexual arousal? *Journal of Abnormal Psychology, 105*, 440-445.
- Ahn, W. K., Kalish, C., Gelman, S. A., Medin, D. L., Luhmann, C., Atran, S., ... & Shafto, P. (2001). Why essences are essential in the psychology of concepts. *Cognition, 82*, 59-69.
- Allport, G.W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley, Reading, MA.
- Altemeyer, B. (1996). *The Authoritarian Specter*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Altemeyer, B. (2002). Changes in attitudes towards homosexuals. *Journal of homosexuality, 42*, 63-75
- American Psychiatric Association (1973). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*.

American Psychiatric Association, Washington, D.C..

- Barlow, D.H., Sakheim, D.K., & Beck, J.G. (1983). Anxiety increases sexual arousal. *Journal of Abnormal Psychology, 92*, 49-54.
- Boysen, G. A., & Vogel, D. L. (2007). Biased assimilation and attitude polarization in response to learning about biological explanations of homosexuality. *Sex Roles, 57*, 755-762.
- Brewer, M. B., & Brown, R. J. (1998). Intergroup relations. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology*. 4th ed., Vol. 2, pp. 554–594, Boston: McGraw-Hill.
- Cottrell, C.A., & Neuberg S.L. (2005). Different Emotional Reactions to Different Groups: A Sociofunctional Threat-Based Approach to “Prejudice”. *Journal of Personality and Social Psychology, 88*, 770-789.
- Culhane J.G. (2005). Bad Science, Worse Policy: The Exclusion of Gay Males from Donor Pools. *Saint Louis University Public Law Review, 24*, 129.
- Ernulf, K., Innala, S., & Whitam, F. (1989). Biological explanation, psychological explanation, and tolerance of homosexuals. A cross-national analysis of beliefs and attitudes. *Psychological Reports, 65*, 1003- 1010.
- Fyfe, B. (1983). “Homophobia” or homosexual bias reconsidered. *Archives of Sexual Behavior, 12*, 549-554.
- Gelman, S.A., & Wellman, H.M. (1991). Insides and essences: Early understandings of the non-obvious. *Cognition, 38*, 213-244.
- Gelman, S. A. (2003). *The essential child: Origins of essentialism in everyday thought*. Oxford UP, New York.
- Germain, M., Remis, R. S., & Delage, G. (2003). The risks and benefits of accepting men who have had sex with men as blood donors. *Transfusion, 43*, 25-33.
- Haider-Markel, D.P., & Joslyn, M.R. (2008). Beliefs About the Origins of Homosexuality and Support for Gay Rights: An Empirical Test of Attribution Theory. *Public Opinion Quarterly, 72*, 291-310.
- Halperin, D. (1990). *One Hundred Years of Homosexuality and Other Essays in Greek Love*. Routledge, New York.
- Hamer, D., & Wilson, J. (2012, June 6). *How science fiction hurts gays* [blog post]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/dean-hamer-and-joe-wilson/post_3436_b_1573021.html
- Haslam, N., & Ernst, D. (2002). Essentialist beliefs about mental disorder. *Journal of Social and Clinical Psychology, 21*, 628-644.
- Haslam, N., Rotschild, L., & Ernst, D. (2002). Are essentialist beliefs associated with prejudice? *British Journal of Social Psychology, 41*, 87-100.
- Haslam, N., & Levy, S. R. (2006). Essentialist beliefs about homosexuality: Structure and implications for prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin, 32*, 471-485.
- Hegarty, P. (2002). “It’s not a choice, it’s the way we’re built”: Symbolic beliefs about sexual orientation in the U.S. and Britain. *Journal of Community and Applied Social Psychology, 12*, 153-166.
- Hegarty, P. & Golden, A.M. (2008). Attributions about the controllability of stigmatized traits: Antecedents or justifications of prejudice? *Journal of Applied Social Psychology, 38*, 1023-1044.
- Hegarty, P., & Pratto, F. (2001). Sexual orientation beliefs: Their relationship to anti-gay attitudes

- and biological determinist arguments. *Journal of Homosexuality*, 41, 121-135.
- Herek, G.M. (1987). *Personality and Social Psychology Bulletin*, 13, 56-65.
- Herek, G.M. (1988). Heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: Correlates and gender differences. *The Journal of Sex Research*, 25, 451-477.
- Herek, G.M. (1994). Assessing heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: A review of empirical research with the ATLG scale. In Greene, B., & Herek G.M. (Eds.) *Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical applications*. Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
- Herek, G.M. (2004). Beyond "homophobia": Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research and Social Policy*, 1, 6-24.
- Herek, G. M. (2009). Sexual prejudice. In T. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice* (pp. 439-465). Psychology Press, New York.
- Hirschfeld, L.A. (1996). *Race in the making: Cognition, culture and the child's construction of human kinds*. MIT Press, Cambridge, MA.
- Hull, D. (1998). On human nature. In Hull, D. & Ruse, M. (Eds.), *The philosophy of biology*, pp. 383-398. Oxford UP, New York.
- Jayarathne, T.E., Ybarra, O., Sheldon, J.P., Brown, T.N., Feldbaum, M., Pfeffer, C.A., & Petty, E.M. (2006). White Americans' genetic laytheories of race differences and sexual orientation: Their relationship with prejudice toward Blacks, and gay men and lesbians. *Group Processes and Intergroup Relations*, 9, 77-94.
- Kahn K.B., & Fingerhut A.W. (2011). Essentialist beliefs and sexual prejudice against gay men: divergence at the levels of categories versus traits. *Psychology & Sexuality*, 2, 137-146.
- Katz, D. (1960). The functional approach to the study of attitudes. *Public Opinion Quarterly*, 24, 163-204.
- Keller, J. (2005). In genes we trust: The biological component of psychological essentialism and its relationship to mechanisms of motivated social cognition. *Journal of personality and Social Psychology*, 88, 686-702.
- Kitzinger, C. (1987). *The social construction of lesbianism*. Sage, London. LeVay, S. (1996). *Queer science: The use and abuse of research into homosexuality*. The MIT Press, Cambridge Massachusetts.
- Logan, C.R. (1996). Homophobia? No, homoprejudice. *Journal of Homosexuality*, 31(3), 31-53.
- Mahalingam, R. (1998). *Essentialism, power and theories of caste: A developmental study*. Ph.D. diss. University of Pittsburgh.
- Mahalingam, R. (2003). Essentialism, culture, and beliefs about gender among the Aravanis of Tamil Nadu, India. *Sex Roles*, 49, 489-496.
- Morton, T. A., Hornsey, M. J., & Postmes, T. (2009). Shifting ground: The variable use of essentialism in contexts of inclusion and exclusion. *British Journal of Social Psychology*. 48, 35-59. Nelson (2009). *Handbook of prejudice*. Psychology Press, New York.
- Oldham, J.D., & Kasser, T. (1999). Attitude change in response to information that male homosexuality has a biological basis. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 25, 121-124
- Piskur, J., & Degelman, D. (1992). Effects of Reading a Summary of Research about Biological Bases of Homosexual Orientation in Attitudes Toward Homosexuals, *Psychological Reports*, 71, 1219-25.

- Pratarelli, M.E., & Donaldson, J.S. (1997). Immediate effects of written material on attitudes toward homosexuality. *Psychological Reports*, *81*, 1411-1415.
- Prentice, D. A., & Miller, D. T. (2007). Psychological essentialism of human categories. *Current Directions in Psychological Science*, *16*, 202-206.
- Ramirez, L.F. (2007). *Dual intergroup meanings of essentialism: Implications for understanding prejudice towards African Americans and gay men*. Ph.D. Diss., Stony Brook University
- Rips, L. J. (2001). Necessity and natural categories. *Psychological bulletin*, *127*, 827.
- Rothbart, M., & Taylor, M. (1992). Category labels and social reality: Do we view social categories as natural kinds? In Semin G.R. & Fiedler K. (Eds.), *Language and social cognition*, pp. 11-36. Sage, London.
- Saad, L. (2012). *US acceptance of gay/lesbian relations is the new normal*. Gallup Poll News Service. Geraadpleegd Juni 13, 2013, van <http://www.gallup.com>.
- Sakalli, N. (2002). Application of the attribution-value model of prejudice to homosexuality. *Journal of Social Psychology*, *142*, 264-271.
- Saucier D.A., & Miller, C.T. (2003). The Persuasiveness of Racial Arguments as a Subtle Measure of Racism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *29*, 1303-1315.
- Stevenson, M.R., & Medler, B.R. (1995). Is homophobia a weapon of sexism? *Journal of Men's Studies*, *4*, 1-8.
- Stevens, M. (2000). The essentialist aspect of naive theories. *Cognition*, *74*, 149-175.
- Swaab, D. (2010). *Wij zijn ons brein. Van baarmoeder tot Alzheimer*. Uitgeverij Atlas, Amsterdam.
- Thistlethwaite, D. (1950). Attitude and structure as factors in the distorting of reasoning. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, *45*, 442-458.
- Tygart, C. E. (2000). Genetic causation attribution and public support of gay rights. *International Journal of Public Opinion Research*, *12*, 259-275.
- Walters, S.D. (2014). *The tolerance trap. How God, genes and good intentions are sabotaging gay equality*. New York University Press, New York.
- Weinberg, G. (1971, July 19). Words for the new culture. *Gay*.
- Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. St. Martin's Press, New York.
- Weinstein, N., Ryan, W.S., DeHaan, C.R., Przybylski, A.K., Legate, N., & Ryan, R.M. (2012). Parental autonomy support and discrepancies between implicit and explicit sexual identities: Dynamics of self-acceptance and defense. *Journal of Personality and Social Psychology*, *102*, 815- 832.
- Whitley, B.E. Jr., & Kite, M.E. (2010). *The psychology of prejudice and discrimination (2e)*. Belmont, CA: Thomson-Wadsworth.
- Williams, M. J., & Eberhardt, J. L. (2008). Biological conceptions of race and the motivation to cross racial boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology*, *94*, 1033-1047.
- Yzerbyt, V., Corneille, O., & Estrada, C. (2001). The interplay of subjective essentialism and entitativity in the formation of stereotypes. *Personality and Social Psychology Review*, *5*, 141-155.
- Yzerbyt, V. Y., Rocher, S. J., & Schadron, G. (1997). Stereotypes as explanations: A subjective essentialistic view of group perception. In Spears R., Oakes P., Ellemers N. & Haslam A.(Eds.), *The psychology of stereotyping and group life* (pp. 20-50). Basil Blackwell, Oxford.
- Yzerbyt, V.Y., & Rocher, S. (2002). Subjective essentialism and the emergence of stereotypes. In

McGarty C., Yzerbyt V.Y. & Spears R.(Eds.), *Stereotypes as explanations: The formation of meaningful beliefs about social groups*, pp. 38-66. Cambridge University Press, Cambridge UK.

Zhong, C-B., Phillips, K.W., Leonardelli, G.J., & Galinsky, A.D. (2008). Negational categorization and intergroup behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin* 34, 793–806.

Zuk, M. (2002). *Sexual Selections: what we can and can't learn about sex from animals*. University of California Press, Berkeley.